

Слід зазначити і недоліки дистанційної форми навчання. На жаль, нерідко здобувачі освіти відзначали технічні проблеми в роботі з інтернет-ресурсами. Хоча іноді це могло бути прийомом несумлінного студента – при відсутності знань і неможливості дати правильну відповідь починалось імітування проблеми з комп'ютерним зв'язком. При опитуванні іноді було очевидним, що здобувачі освіти «гуглять» в пошуках правильної відповіді, а під час відповіді читають з екрану монітора. Однак, більш важливою слід вважати проблему опанування практичних навичок поза госпітального простору, відсутність реального контакту з пацієнтами.

Таким чином, описана дистанційна освітня система вивчення навчальної дисципліни «Психіатрія, наркологія» дозволила здобувачам освіти міжнародного факультету з англomовною формою навчання опанувати навчальний матеріал в повну обсязі в дистанційному режимі.

Література

1. Кобець М.М., Кобець Ю.М. Оцінка використання digital-технологій у навчальному процесі під час пандемії COVID-19. Фармакоэкономика в Україні: стан та перспективи розвитку: матеріали XII наук.-практ. INTERNET-конф. (Харків, 22 травня 2020 р.). Харків, 2020. С. 124.

2. Crawford J., Butler-Henderson K., Jurgen R., Malkawi B., Glowatz M., Burton R., Magni P., Lam S. COVID-19: 20 countries' higher education intra-period digital pedagogy responses. Journal of Applied Learning & Teaching. 2020. Vol. 3, No.1. doi: 10.37074/jalt.2020.3.1.7.

УДК 378.046-021.68:61:37.018.43:004

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ «ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ» НА ЕТАПІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

**Юрко К. В., Бондаренко А. В., Терьошин В. О., Сохань А. В.,
Меркулова Н. Ф., Соломенник Г. О., Могиленець О. І.,
Граділь Г. І., Кацапов Д. В., Бондар О. Є., Гаврилов А. В.,
Винокурова О. М., Ткаченко В. Г.**

Харківський національний медичний університет

Вступ. Натепер соціальні зміни охопили всі сфери суспільного життя, зокрема систему освіти. Одним із значних проривів у техно-

логії та методах викладання стає змішане навчання (blended learning), що передбачає застосування моделі «перевернутого навчання» (flipped learning) [1]. Уперше термін «перевернутий клас» і відповідна технологія організації навчального процесу були представлені в 2000 р., після чого численні модифікації «перевернутого навчання» отримали визнання в освітніх організаціях усіх рівнів [2]. «Перевернуте навчання» – це цілеспрямований процес організації діяльності особи, що навчається, який складається з двох взаємопов'язаних етапів: структурована поза-авдиторна робота слухача із застосуванням онлайн-курсів (відеоматеріали, рекомендовані викладачем) і аудиторні інтерактивні навчальні заняття, спрямовані на використання отриманих знань, формування практичних навичок і компетенцій, тобто на досягнення запланованих результатів навчання високого рівня [3].

Основна частина. Для реалізації адаптованого до вимог медичної освіти «перевернутого навчання» слід забезпечити слухачів певними відеоматеріалами, а аудиторний час присвятити не пасивному передаванню матеріалу, а більш активним та інтерактивним формам і методам навчання [2-4]. Наприклад, залежно від кількості слухачів у групі на аудиторному занятті можуть бути реалізовані інтерактивний аналіз і обговорення клінічних випадків (case-based learning), взаємне навчання та командна робота (team-based learning), відпрацювання практичних навичок, робота у ліжка хворого тощо [3-5]. З метою оцінювання ефективності позаавдиторної самостійної роботи відеоматеріали доцільно доповнювати тестами для самоконтролю. Таким чином формуються онлайн-курси для самостійної аудиторної роботи, що відповідають темам навчальної програми [2, 3].

У медичній освіті за кордоном найбільше поширення «перевернуте навчання» отримало під час організації лекційного процесу для оптимізації роботи з групами слухачів з метою заміщення пасивного навчання активними та інтерактивними формами організації навчального процесу. Позитивний досвід такої трансформації було висвітлено в відповідних доповідях і публікаціях [4, 5]. Проте існує й інша думка щодо застосування «перевернутого навчання» замість традиційних лекцій, яка критикує таку форму навчання та висвітлює можливі негативні наслідки останньої [6]. Також є досвід застосування «перевернутого навчання» під час проведення семінарів для резидентів (ординаторів) [7].

Існує думка, що «перевернуте навчання» є перспективною моделлю саме практичних (клінічних) занять. Важливим є те, що впровадження

«перевернутого навчання» у медичну освіту не суперечить стандартам вищої освіти, оскільки реалізація компетентнісного підходу має передбачати широке застосування в навчальному процесі активних і інтерактивних форм проведення занять (комп'ютерні симуляції, ділова та рольова гра, розбір конкретних клінічних ситуацій, тренінг тощо) в поєднанні з позааудиторною роботою з метою формування та вдосконалення професійних навичок [3].

Першим етапом «перевернутого навчання» є онлайн-курс для позааудиторної самостійної роботи, що спрямований на підвищення ефективності навчальної діяльності та застосовується слухачами разом із лекційним матеріалом та навчальними посібниками. Він складається з наступних основних частин, які можуть змінюватися залежно від особливостей теми заняття: презентація лекції або іншого навчального матеріалу для практичного заняття; відеоматеріали, що можуть бути створені безпосередньо викладачем або запозичені з відкритих електронних ресурсів; електронні флеш-карти; тести для самоконтролю. Разом із тим, враховуючи особливості онлайн-навчання, важливо уникати інформаційного перевантаження, застосовувати не повнотекстові, традиційні за тривалістю лекції, а лише декілька інформативних відеофільмів по 10–15 хвилин [2-5]. Найпростішим способом записування відеоматеріалів є застосування безкоштовних програм для записування відео з екрана комп'ютера.

На другому етапі проводять аудиторне практичне заняття, що складається з чотирьох основних етапів: контроль набутих онлайн-знань, який здійснюють із застосуванням аудиторної (інтерактивної) системи опитування та тестування; інтерактивне обговорення тестових завдань, які виявилися складними для відповіді або отримали хибні відповіді; організація активної та інтерактивної навчальної діяльності слухачів у вигляді обговорення клінічних випадків, застосування командних методів з наступною класичною курацією хворого; контроль досягнення результатів навчання, що планувалися. Таким чином «перевернуте навчання» дає змогу ефективно інтегрувати інноваційні навчальні технології, методи та засоби, не втративши переваг традиційної післядипломної медичної освіти.

Висновки. «Перевернуте навчання», адаптоване до практичних клінічних занять, дає змогу інтегрувати інноваційні технології навчання, методи та засоби в єдину систему, впровадити її в існуючу освітню програму та забезпечити більш ефективне досягнення запланованих

результатів навчання високого рівня. Крім того, застосування «перевернутого навчання» у вищій медичній освіті може забезпечити адаптацію лікарів до нової моделі безперервної медичної освіти, що вимагає постійне оновлення знань і удосконалення практичних навичок, важливим елементом якого має стати дистанційне навчання.

Література

1. Антонова Н. Л., Меренков А. В. Модель «перевернутого обучения» в системе высшей школы: проблемы и противоречия // Интеграция образования. 2018. Т. 22, № 2. С. 237–247.
2. Moffett J. Twelve tips for «flipping» the classroom // Med. Teach. 2015. Vol. 37, № 4. P. 331–336.
3. Кулакова Е. Н., Кондратьева И. В. «Перевернутое обучение» в медицинском образовании // Медицинское образование и профессиональное развитие. 2015. № 2(20). С. 39–46.
4. How we flipped the medical classroom / N. Sharma, C.S. Lau, I. Doherty, D. Harbutt // Med. Teach. 2015. Vol. 37, № 4. P. 327–330.
5. Prober C. G., Khan S. Medical education reimaged: a call to action // Acad. Med. 2013. Vol. 88, № 10. P. 1407–1410.
6. Goldberg H. Considerations for flipping the classroom in medical education // Acad. Med. 2014. Vol. 89, № 5. P. 696.
7. The flipped classroom: a modality for mixed asynchronous and synchronous learning in a residency program / T. P. Young, C. J. Bailey, M. Guptill et al. // West. J. Emerg. Med. 2014. Vol. XV, № 7. P. 938–944.

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ: З ДОСВІДУ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЄКТУ (ГРАНТА)

**Яцишина Ю. М., Путятін Г. Г., Осокіна О. І., Кабанцева А. В.,
Сергунін І. В., Дика Є. С., Білокопитова А. С.**

Донецький національний медичний університет, м. Лиман

Реформування на сучасному етапі системи охорони здоров'я та медичної освіти в Україні зумовлюють необхідність впровадження у процес фахової підготовки лікарів нових форм інноваційно-освітньої діяльності. Однією з перспективних освітніх технологій є проєктні технології, які забезпечують формування базових професійних компе-